

Stanisław Koziej

**ŚRODOWISKO
BEZPIECZEŃSTWA
PAŃSTWA**

Wykład I

BEZPIECZEŃSTWO I JEGO PODSTAWOWE KATEGORIE. HISTORYCZNA EWOLUCJA ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA

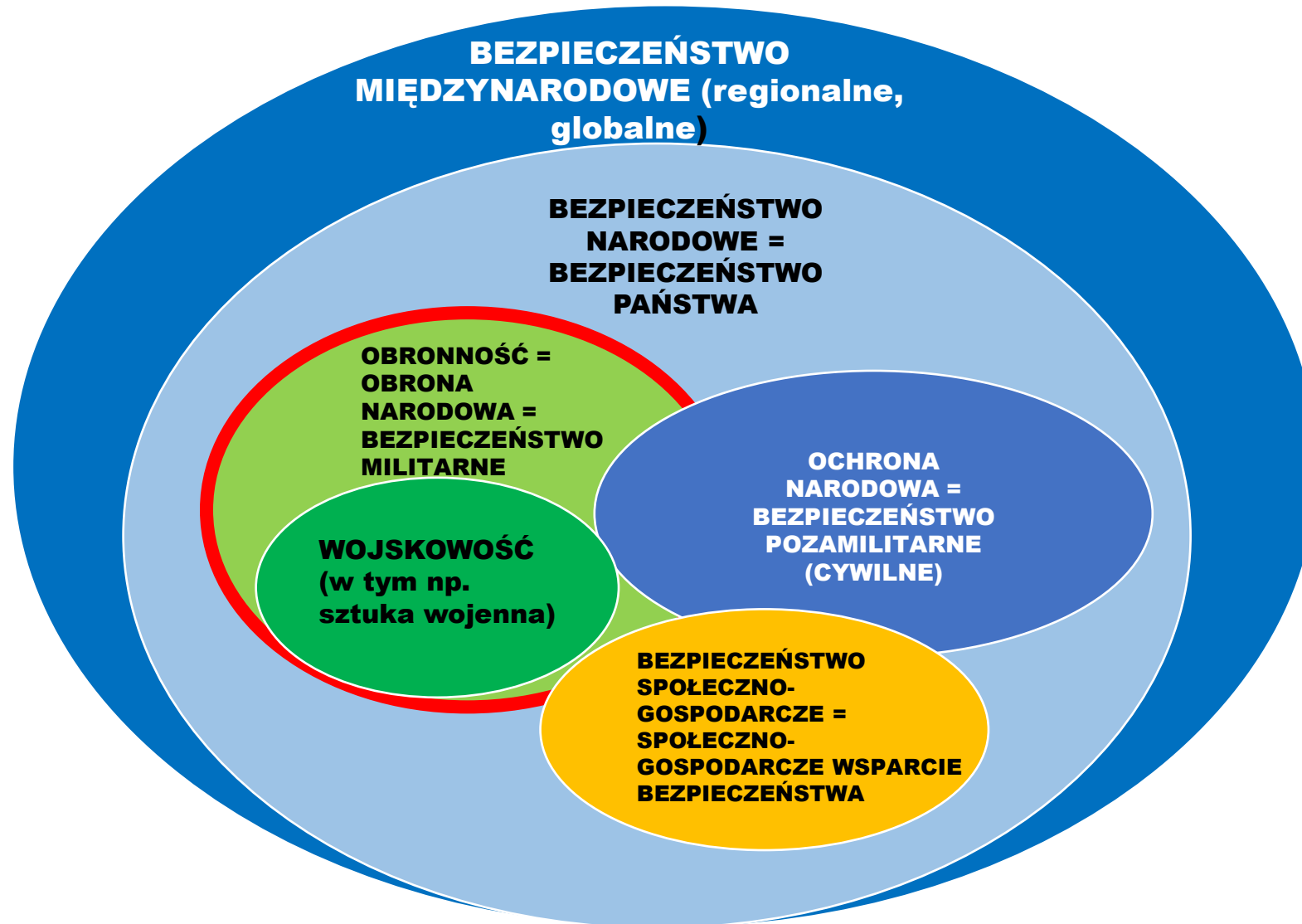
Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo – teoria i praktyka zapewniania możliwości przetrwania (egzystencji) i realizacji własnych interesów przez dany podmiot w niebezpiecznym **środowisku, w szczególności poprzez wykorzystywanie szans (okoliczności sprzyjających), podejmowanie wyzwań, redukcjonowanie ryzyk oraz przeciwdziałanie (zapobieganie i przeciwstawianie się) wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla podmiotu i jego interesów.**

Pojęcie bezpieczeństwa

- **Bezpieczeństwo w sensie statycznym - jako stan braku zagrożeń dla podmiotu, stan spokoju, pewności (stan obiektywny i subiektywny: uświadomiony i nieuświadomiony)**
- **Bezpieczeństwo w sensie dynamicznym (działanie podmiotu na rzecz bezpieczeństwa) – jako proces osiągnięcia i utrzymywania stanu braku zagrożeń i swobody działania**

TYPOLOGIA BEZPIECZEŃSTWA POLITYCZNEGO

BEZPIECZEŃSTWO

międzynarodowe i narodowe (w tym obronność)

Sztuka bezpieczeństwa??:

polityka i strategia bezpieczeństwa (w tym obronności),
zintegrowane (wielodomenowe, transsektorowe,
ponadresortowe) **operacje** bezpieczeństwa,
taktyka służb bezpieczeństwa

WOJSKOWOŚĆ

Sztuka wojenna:

strategia wojskowa,
sztuka operacyjna,
taktyka

KLUCZOWE KATEGORIE POJĘCIOWE

- **interesy** (narodowe), misje organizacji oraz wynikające z nich cele,
- **środowisko (warunki)** - szanse, wyzwania, ryzyka, zagrożenia,
- **konceptcje** - zasady i sposoby działań,
- **systemy bezpieczeństwa (OBRONNOŚCI)** – zasoby podmiotu wydzielone do realizacji przyjętych koncepcji, odpowiednio do tych zadań zorganizowane i przygotowane.

ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA

ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA – zewnętrzne i wewnętrzne, militarne i niemilitarne (cywilne) warunki bezpieczeństwa (warunki realizacji interesów danego podmiotu w dziedzinie bezpieczeństwa i osiągnięcia ustalonych przezeń celów w tym zakresie), charakteryzowane przy pomocy takich kategorii, jak: →wyzwania bezpieczeństwa, →szanse bezpieczeństwa, →ryzyka bezpieczeństwa oraz →zagrożenia.

Warunki bezpieczeństwa - szanse

- **Szanse** – okoliczności sprzyjające realizacji interesów oraz osiągnięciu celów.
- **Sztuka dostrzegania i wykorzystywania szans!!!**

Warunki bezpieczeństwa -ryzyka

- **Ryzyko** – związane z aktywnością podmiotu (planowaną lub realizowaną); stopień prawdopodobieństwa spowodowania niekorzystnych dla podmiotu skutków działania w dziedzinie bezpieczeństwa.
- **Sztuka redukowania ryzyk!!!!**
Opanowywanie ryzyk (zarządzanie ryzykiem): korygowanie balansu między celami, środkami i sposobami działania poprzez modyfikowanie któregoś z tych elementów.

Warunki bezpieczeństwa - wyzwania

- **Wyzwania** – dylematy decyzyjne, przed jakimi stoi podmiot (społeczność międzynarodowa, państwo) w rozstrzyganiu spraw bezpieczeństwa.
 - w korzystnych warunkach mogą stwarzać dodatkowe szanse, w niekorzystnych – mogą rodzić dodatkowe zagrożenia.

Warunki bezpieczeństwa - zagrożenia

- **Zagrożenia** – pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływanie na podmiot.
 - potencjalne i realne;
 - subiektywne i obiektywne;
 - zewnętrzne i wewnętrzne;
 - militarne i niemilitarne (polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne, ekologiczne itp.)

Kryzysy i konflikty

- **Kryzys** – to szczególny (nadzwyczajny i niekorzystny), odbiegający od normalnego, stan podmiotu
- **Konflikt** – to szczególny (konfrontacyjny) typ relacji podmiotu z otoczeniem, z innym podmiotem
- **Wojna** – jako konflikt: zorganizowana przemoc zbrojna jednostek politycznych przeciwko sobie (kłopoty z tą kategorią: zimna wojna, wojna z terroryzmem itp.)

Kryzysy

Kryzysy – jako stany zakłócenia mogą być powodowane zarówno czynnikami **wewnętrznymi** (np. własną nieudolnością), jak i **zewnątrznymi** (np. konfliktem z innym podmiotem). Mogą być następstwem także **zdarzeń losowych** (przypadkowych), np. klęsk żywiołowych, katastrof itp.

Systemy bezpieczeństwa

- **System bezpieczeństwa** - to zasoby (siły i środki) wydzielone do realizacji interesów/misji w dziedzinie bezpieczeństwa, zorganizowane i przygotowane odpowiednio do charakteru zadań i warunków ich wykonywania

EWOLUCJA

BEZPIECZEŃSTWA

Źródło: Bridgeman Art Library: „Adam i Ewa”, obraz Lucasa Cranacha Starszego, 1526

Geneza bezpieczeństwa (biblijna)

- **Historia bezpieczeństwa jest tak długa, jak długa jest historia ludzkości**
- **Biblijny raj - Adam i Ewa** (nie uświadomiony interes, brak celu, są wyzwania i zagrożenia - brak koncepcji i systemu bezpieczeństwa)
- **Kain i Abel** (błędnie zdefiniowany interes i cel oraz błędna koncepcja bezpieczeństwa, wraz z jej wykonaniem)
- **Potop biblijny - Noe** (dobrze określony interes i cel, prawidłowa koncepcja i skuteczny system bezpieczeństwa w postaci arki)

Ewolucja uwarunkowań bezpieczeństwa

Jak mierzyć potencjał (siłę) bezpieczeństwa?

U boksera:

- waga, siła mięśni
- sztuka boksowania, w tym myśl, taktyka, spryt

W systemach bezpieczeństwa jest tak samo:

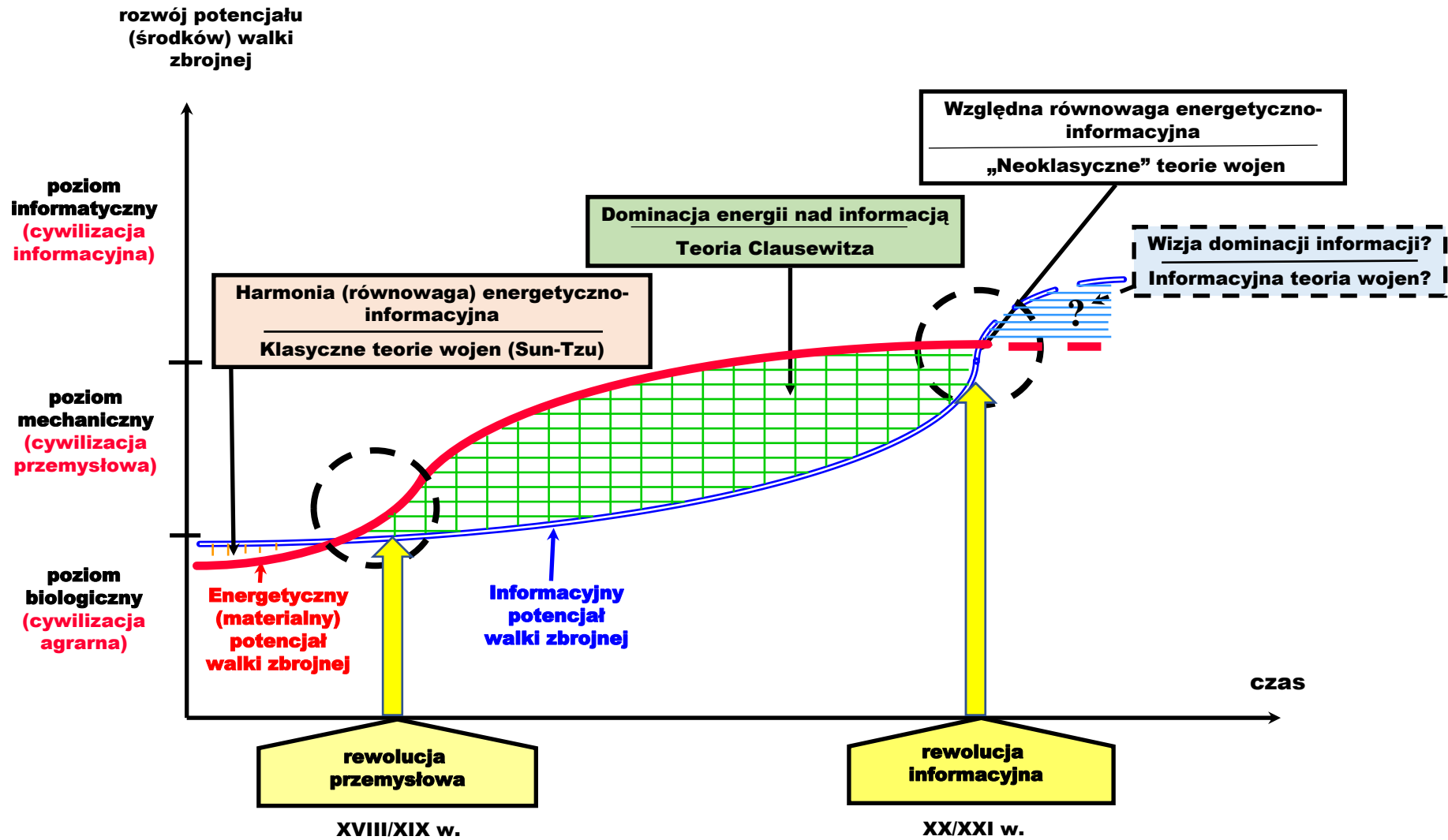
- potencjał materialny, fizyczny, **energetyczny**
- potencjał niematerialny, **informacyjny**

Koncepcja fal cywilizacyjnych (Toffler)

Materialny (energetyczny) i niematerialny (informacyjny) wymiar potencjału (siły) bezpieczeństwa

- Epoka **agrarna** - równowaga energetyczno-informacyjna na poziomie biologicznym
- Epoka **industrialna** - dominacja energii
- Epoka **informacyjna** - powrót równowagi energetyczno-informacyjnej, wizja dominacji informacyjnej?

HISTORYCZNA EWOLUCJA ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA (na przykładzie sztuki wojennej)

Ewolucja strategii

- **Strategia **wojskowa**** – sposób użycia sił zbrojnych jako całości dla celów wojny
- **Strategia **wojenna**** – sposób użycia zasobów danego państwa (koalicji) dla celów wojny
- **Strategia **obronna (obronności)**** – sposób użycia zasobów państwa dla zapobiegania i rozstrzygania konfliktów i kryzysów polityczno-militarnych
- **Strategia **bezpieczeństwa**** – sposób użycia zasobów danego podmiotu dla zapobiegania i rozstrzygania wszelkich konfliktów (kryzysów)

STRUKTURA I EWOLUCJA ŚRODOWISKA (WARUNKÓW) BEZPIECZEŃSTWA

- **Trzy poziomy (sfery) środowiska bezpieczeństwa:**
 - **Międzynarodowe (międzypaństwowe) – globalne i regionalne,**
 - **Transnarodowe (transgraniczne, niepaństwowe),**
 - **Wewnętrzne (wewnętrzne, krajowe)**
- **Zmiany środowiska bezpieczeństwa w XX i XXI wieku**
 - **XX wiek: wojny światowe oraz zimna wojna**
 - **Przełom XX i XXI wieku: okres pozimnowojenny**
 - **XXI wiek: II zimna wojna (era rywalizacji wielkomocarstwowej)**